

GLAVA PRVA (DARKO, FOTO)

Ponekad samo stojim s olovkom iznad napisanog teksta. Vidim ga, ali nemam volje otisnuti ga na papir. Nad prazninom svijeta, crne se nokti Božjih ruku, nakon sedmodnevnog oblikovanja. U džepu s orasima, opet, blaga se jesen kocka. I smokve se ucaklile, kao da je mlada žena koja ih na tržnici prodaje – pljunula u šake i zaglačala ih. Gleda me kao da to nikako ne mogu pomisliti.

“Ja sam ga u rat poslala”, tako pomisli moja majka, svaki dan, za brata. Ugláčana smokva na pijačnom pul-tu.

Na stražnjoj strani fotografije datum se već briše o tišinu nahtkasne. Na fotografiji brat, u uniformi Jugoslavenske narodne armije, na njemu bijeli uprtači vojne policije. Stoji, u zagrljaju s istim onim vojnim policajcem, šest mjeseci starijim klasićem, koji ga je kao regruta i prepoznao na sarajevskoj željezničkoj stanici, i odveo u kasarnu.

Iznad datuma na poledini fotografije poluprebri-san tekst, rukopisan od policajca iz bratova zagrljaja – “Goran P. – jaranu iz vojske, Boti, za uz laganje unu-cima”.

A datum je 8. mart 1992., dan bratove zakletve domovi-ni, kada su ga u kasarni posjetili otac i majka.

Na Dan žena postao je vojni policajac JNA.

A samo još koji dan, i postat će zarobljenik u istoj toj kasarni Viktor Bujanj. Buduća Armija BiH, tada još neorganizirana naoružana sarajevska “jalija” – odsjeći će kasarnu od svijeta.

Presjeći će dotok vode, struje, hrane... Okružiti će kasarnu, i mladi vojnici, devetnaestogodišnji balavci, s nekolicinom oficira, ostatak će potpuno odsječeni.

Nisu znali niti tko im je neprijatelj, niti zašto, nisu više mogli reći ni tko ih napada, ni na koga oni pucaju, niti zašto. Tada će se vojni policajci Goran P. i moj brat Bota zakleti jedan drugome da će izvlačiti jedan drugog u slučaju ranjavanja – i to po cijenu sopstvene smrti.

Druga bratova zakletva u mjesec dana.

Gdje u noć uđe čovjek, napukne svjetlo. Kao da će požar. Kao da će netko gorjeti.

GLAVA DRUGA (OTAC, PISMO)

Dragi sine,

sretno smo doputovali iz Sarajeva u Prijedor, i nije bilo nikakvih problema. Hoću da ti odmah napišem koliko sam bio ponosan, koliko smo bili ponosni kada si se pojavio s drugovima u stroju, u uniformi. Zaplakao sam, nisi primijetio, ali jesam. Mama me dotakla rukom i rekla – “Šta ti je, pobogu, nemoj da te vidi!”

Sine moj, nemoj se zbog nas sikirati, ovdje je sve normalno.

Brat ti je na probama u pozorištu, mama i ja normalno idemo na posao. Mama svaki dan u Ljubiji obiđe dida Franju i spremi mu ručak. Dakle, zbog nas ne brini. Pazi samo na sebe.

Moraš bolje jesti, mršav si mi, treba tu pušku nositi godinu dana.

Komšije čika Matić i Frgo pitaju za tebe. Na tvom ispraćaju, vidio si – napili smo se i ja i čika Matić, kako nismo valjda od pobjede Mate Parlova. Koliko sam primijetio, imaš odlične drugove, i Goran i ti baš ličite u tim vojno policijskim uniformama. Drago nam je da se dobro uklapaš u vojnički život.

Čuje se ovdje kako topovi tuku oko Dubice, ali i sam znaš da će to brzo prestati. Vojska će sigurno uskoro ugasiti rat u Hrvatskoj. Staće to brzo. Sreća je da si poziv dobio u Sarajevo. Tu će, evo kažu, biti glavna baza UNPROFOR-a, tako da je šansa za rat kod nas, u Bosni, stvarno mala.

Sine moj, nemoj se, dakle, za nas sikirati. A nemoj ni da se mi sikiramo za tebe. Javlaj se kad god možeš. Brat ti poručuje da probaš ćevape kod Ferhatovića, na Bašćaršiji.

Ne znam ko ti je ona cura na zakletvi, ali lijepa je, i budi dobar prema njoj. Mati stalno brine da ti ne bude zima u Sarajevu, a ja joj kažem da se u armiji još niko nije smrznuo, pa nećeš ni ti.

U Bjelacima je sve u redu, na selu je uvijek dobro i pozdravljaju te i Mile i Duško, i čiča Boško i Guto.

Svi su ponosni na tebe, Cvijetići su svi bili poštteni i dobri vojnici. Mita te zeza da si odlično prošao – vojna policija, on je bio dvije godine u mornarici.

Pozdravljaju te i drugari ispred solitera. Onaj drug Anđelo veli da će i on u aprilu u vojsku, neće da se ti skineš puno prije njega. Čuvaj se, budi dobar vojnik, godina prođe za čas, i brzo ćeš ti kući, pa ćemo ganjati kakav posao u rudniku. I slušaj te oficire, to su školovani i pametni ljudi, i uvijek ti žele najbolje, iako to ne razumiješ odmah. Nauči se svemu.

A najbitnije je da budeš dobar čovjek. Starješine poštuju, ja i danas pamtim kapetana iz Zemunika, kraj Zadra. Rekao sam ti da sam služio vojsku i u Rajlovcu na aerodromu, tako da ćemo pričati jednog dana da smo obojica služili JNA u Sarajevu.

Dragi sine, evo mama opet plače, i boji se, a ja joj kažem – ženo, šta cmizdriš, kako bude drugima, biće i našem djetetu. Mi smo Jugoslaveni. I ja kao Srbin, i ona kao Hrvatica. Najveći Jugoslaveni. Znaš ti to, ali neka ti to napišem još jednom. Iz mog sela, iz Bjelajaca, prvi regruti su u JNA otišli tek 1961. Nije bilo muške dječice nakon ustaškog pokolja u Potkozarju. Ja i Mićan Košpić

bili prvi nakon čiča Uroša i čiča Boška. A mater vašu Karmelu, Hrvaticu, zavolio sam čim sam je u Ljubiji ugledao. Tako je to, sine, ljubav ne zna za naciju i ne treba da zna. Tvoj brat voli malo hrvatisati u govoru, ali neka ga, on će biti pisac, valjda zna bolje od nas kako ide to s jezikom. Ne znam šta bih ti još pisao, sine... Nemam ja puno toga za reći. A baš sam se raspisao. Ako ti treba para – javi, ne znam koliko ti može biti to što smo ti ostavili, rasporedi, jesti imaš, a to je najvažnije. Nazovi kad god izađeš u grad, nemoj da te grad odmah općini, pa da zaboraviš telefonirati. Nazovi, da znamo da si dobro. Za nas se ne sikiraj, jesi čuo?

Puno te vole i pozdr. MAMA TATA I DARKO, bake Maja i Hana, djed Franjo